«Келісемін»
Директордың тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары
А.Х.Тажибаева
«_» ___ 2023 жыл

«Бекітемін»
В.И.Пашев атындағы №2 Аши орта мектебінің
директоры Е.О.Кусаинов
«_» ___ 2023 жыл

Біртұтас тәрбие бағдарламасы бойынша
2023-2024 оқу жылына арналған 9 «А» класының тәрбие жоспары

Класс жетекші: ___

Аши - 2023ж.

2023-2024 оқу жылының 9 «А» сыныбының тәрбие жоспары

ҚЫРКҮЙЕК –БІЛІМ АЙЫ

- *1қыркүйек-Білім күні,сыны псағаттары*
- *5қыркүйек-А.Байтұрсынұлының туған күніне арналған«Тіл тазалығы»тақырыбындағы шаралар*
- *Шығыс мұсылмандарының рухани тәлімгері және діни жетекшісі,ақын,ойшыл,ғұлама Қожа Ахмет Ясауидің туғанына 930жыл*
- *Қазақ әдебиетінің ХХғасырдағы жарық жұлдыздарының бірі,жазушы,драматург Жазушы Оралхан Бөкейдің туғанына 80жыл*
-

№	Тәрбие жұмысының атауы	Аяқталу нысаны	Жауаптылар	Орындалу мерзімі
	ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ,ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ (ОТАН)			
1	1қыркүйек-білім күні «Мектеп–мейірім мекені»	Сынып сағаты	Сейилханова Ә	01.09
2	«Тіл тазалығы тіл дәлдігі» *(«Жеткіншектің жеті жарғысы» жобасы)*	Сынып сағаты	Сейилханова Ә	08.09
3	"Отбасы-өмір аясы" *(«Ата-аналар мектебі»)*	видео-ролик ата аналар чаты	Сейилханова Ә	11.09
4	«Мәңгілікке ұласатын ұлылық» Жазушы Оралхан Бөкейдің туғанына 80 жыл *(«Ұшқыр-ой алаңы»)*	Танымдық сағаты	Сейилханова Ә	18.09
5	«Ұстаз болу жүректің ұлылығы ...» *(«Оқуға құштар мектеп» жобасы)*	Бейне құттықтау	Сейилханова Ә	25.09

ҚАЗАН–АЛАШ АЗАМАТТАРЫН ҰЛЫҚТАУ АЙЫ

- *1қазан –Қарттар күні*
- *5қазан –Мұғалімдер күні*
- *25қазан –Республика күні*
- *Қазақ жазушысы,қоғам қайраткері,Қазақстанның еңбек сіңірген мұғалімі Спандияр Көбеевтің туғанына 145жыл*
- *Алаш жұртының әйгілі перзенті,көрнекті қазақ ақындарының бірі,фольклоршы,ғұлама ғалымМәшһүр-Жүсіп Көпеевтің туғанына165жыл*
- *Ақын,жазушы,философ,тарихшы,композитор Шәкәрім Құдайбердіұлының туғанына165жыл*
- *Қазақтың көрнекті жазушысы,драматург,публицист,қазақәдебиетін қалыптастырушылардың бірі Жүсіпбек Аймауытовтың туғанына135жыл*
- *Алаш қозғалысының қайраткері,ақын,қазақ әдебиетінің жарық жұлдызы Мағжан Жұмабаевтың туғанына130жыл*
- *Қазақ халқының ХХғасыр басындағы аса көрнекті ақын-жазушысы,ақыл-ойшысы,демократ ақыныТорайғыровтыңтуғанына130жыл*
- *Ақын, жазушы, көрнектімемлекет және қоғамқайраткері Сәкен Сейфуллиннің туғанына130жыл*

№	Тәрбие жұмысының атауы	Аяқталу нысаны	Жауаптылар	Орындалу мерзімі
	ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ,ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ(ОТАН)			
1	«Қарттарым асыл қазынам» *(«Еңбегі адал жас өрен»)*	Танымдық сағат	Сейилханова Ә	02.10
2	«Бір отбасы–бір кітап» (*«Балалар кітапханасы» жобасы)*	Акция	Сейилханова Ә	09.10
3	«Отбасы–тәрбиенің алтын бесігі» *(«Тоғыз айға тоғыз шара» жобасы)*	Сынып сағаты	Сейилханова Ә	16.10
4	25 Қазан – Республика күні «Қазақстан еліне саяхат» *(«Еңбегі адал жас өрен» жобасы)*	Бейне жазба	Сейилханова Ә	23.10

ҚАРАША–ПОЭЗИЯ АЙЫ

- *15қараша-Ұлттық валюта күні*
- *Күзгі демалыс*

№	Тәрбие жұмысының атауы	Аяқталу нысаны	Жауаптылар	Орындалу мерзімі
	ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ,ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ(ОТАН)			
1	«Біз нашақорлыққа қарсымыз!» *(«Жеткіншектің жеті жарғысы» жобасы)*	Интерактивті сабақ	Алпамысова Ж.А.	06.11
2	«Теңге- Қазақстанның үміті мен өмірінің символы» *(«Оқуға құштар мектеп» жобасы)*	Танымдық сабақ	Алпамысова Ж.А.	13.11
3	«Бала тәрбиесінде ата – ананың ролі» *(«Ата-аналар мектебі»)*	Ата – анамен кездесу №2 ОМ акт залы	Алпамысова Ж.А.	20.11
4	*Лудоманиямен күрес («Жеткіншектің жеті жарғысы» жобасы)*	Сынып сағаты	Алпамысова Ж.А.	27.11

ЖЕЛТОҚСАН–«ҚАЗАҚСТАН-ҰЛЫ ДАЛА ЕЛІ»

- *16-17желтоқсан – Тәуелсіздіктің 32жылдығы*

№	Тәрбие жұмысының атауы	Аяқталу нысаны	Жауаптылар	Орындалу мерзімі
	ҚҰНДЫЛЫҚТАР: ТАЛАП, АР-ҰЯТ, ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ (ОТАН)			
1	«Тарих пен тіл тамырлас» *(«Жеткіншектің Жеті жарғысы» жобасы)*	Бейне жазба	Алпамысова Ж.А.	04.12
2	«Тәуелсіздік тірегім, Қазақстан жүрегім» Тәуелсіздікке 32 жыл *(«Жеткіншектің Жеті жарғысы» жобасы)*	Іс – шара №2 ОМ акт залы	Алпамысова Ж.А.	11.12
3	*«Жаңа жылдың жарқырайды шамдары» («Балалар және театр жобасы»)*	Мерекелік кеш №2 ОМ Акт залы	Алпамысова Ж.А.	25.12

ҚАҢТАР–«ҰЛТТЫҚ КОД» айы

- *Қысқы демалыс*

№	Тәрбие жұмысының атауы	Аяқталу нысаны	Жауаптылар	Орындалу мерзімі
	ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ,ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ (ОТАН)			
1	«Дана тұлға, дара тұлға. Д.А.Қонаев» *(«Оқуға құштар мектеп» жобасы)*	Сынып сағаты	Алпамысова Ж.А.	08.01
2	«Қыз намысы – ұлт намысы» *(«Ата-аналар мектебі» жобасы)*	Дөңгелек үстел №2 ОМ	Алпамысова Ж.А.	15.01
3	«Ұлы дала перзентімін» *(«Еңбегі адал жас өрен» жобасы)*	Танымдық сағат	Алпамысова Ж.А.	22.01
4	«Зиянды әдеттер және олардың денсаулыққа әсері» («9 ай- 9 іс-шара»)	Маманмен кездесу Мейірбике кеңесі	Алпамысова Ж.А.	29.01

АҚПАН–ОҚУҒА ҚҰШТАРЛЫҚ АЙЫ

№	Тәрбие жұмысының атауы	Аяқталу нысаны	Жауаптылар	Орындалу мерзімі
	ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ, ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ (ОТАН)			
1	«Буллингтің құрбаны болмаңыз!» *(«Ғаламтор қауіпсіздік» жобасы)*	Ашық ақпараттық сабақ	Алпамысова Ж.А.	05.02
2	«Бір сәт бақыт сыйла...» *(«Ата – аналар мектебі» жобасы)*	Қайырымдылық жәрменкесі	Алпамысова Ж.А.	12.02
3	«Мемлекеттік рәміздер – ел мәртебесі» *(«Оқуға құштар мектеп» жобасы)*	Сынып сағаты	Алпамысова Ж.А.	19.02
4	«Отаншылдық және оның мәні» *(«Жеткіншектің Жеті жарғысы» жобасы)*	Танымдық сағат	Алпамысова Ж.А.	26.02

НАУРЫЗ – ҰЛТТЫҚ САЛТ – ДӘСТҮРДІ ДӘРІПТЕУ айы

- *1 наурыз – Алғыс айту күні*
- *8 наурыз – Халықаралық әйелдер күні*
- *21, 22, 23наурыз – Наурыз мейрамы*
- *27наурыз –Дүниежүзілік театр күні*

№	**Тәрбие жұмысының атауы**	**Аяқталу нысаны**	**Жауаптылар**	**Орындалу мерзімі**
ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ,ҰЛТТЫҚМҮДДЕ(ОТАН)				
1.	«Алғысым шексіз бәріне!» *(«Балалар және театр» жобасы)*	Құттықтау, алғыс айту	Алпамысова Ж.А.	04.03
2.	«Ана – өмір шуағы» *(«Ата-аналар мектебі» жобасы)*	Бейне құттықтау Хор айту	Алпамысова Ж.А.	11.03
3	*«Ұлттық киім – ұрпаққа мұра» («Еңбегі адал жас өрен» жобасы)*	дефиле	Алпамысова Ж.А.	18.03

СӘУІР–ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТ айы

- *12сәуір –Ғылым күні*

№	**Тәрбие жұмысының атауы**	**Аяқталу нысаны**	**Жауаптылар**	**Орындалу мерзімі**
ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ,ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ(ОТАН)				
1.	2-сәуір Халықаралық балалар кітабы күні. *(«Оқуға құштар мектеп» жобасы)*	Дөңгелек үстел	Алпамысова Ж.А.	01.04
2.	«Достық–көмекпен мықты» *(«Еңбегі адал жас өрен»жобасы)*	Сынып сағат	Алпамысова Ж.А.	08.04
3.	«Ғарыштағы алғашқы адам» *(«Оқуға құштар мектеп» жобасы)*	Танымдық сағат. Мектеп музейіне саяхат	Алпамысова Ж.А.	15.04
4.	«Қоқысты қайта өңдеу процесі» *(«Жеткіншектің Жеті жарғысы» жобасы)*	Сынып сағаты Бейне жазба	Алпамысова Ж.А.	22.04
5	«Халықтың ерлігі ғасырлар бойы өмір сүреді!» *(«Жеткіншектің Жеті жарғысы»жобасы)*	Танымдық сағат	Алпамысова Ж.А.	29.04

МАМЫР–БЕЙБІТШІЛІК ПЕН ТАТУЛЫҚ АЙЫ

- *1мамыр-Қазақстан халықтарының бірлігі күні*
- *7мамыр-Отан қорғаушылар күні*
- *9мамыр-Жеңіс күні*
- *31мамыр-Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні*
- *Ақын,жазушы,философ,тарихшы,композитор Шәкәрім Құдайбердіұлының туғанына165жыл*

№	**Тәрбие жұмысының атауы**	**Аяқталу нысаны**	**Жауаптылар**	**Орындалу мерзімі**
ҚҰНДЫЛЫҚТАР:ТАЛАП,АР-ҰЯТ,ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ(ОТАН)				
1	«Отан қорғаушылар күні» (Әкелер мектебі)	Мерекелік кеш Құттықтау	Алпамысова Ж.А.	06.05
2	«Жалт еткен жасын ғұмыр» *(«Оқуға құштар мектеп» жобасы*	Бейне жазба	Алпамысова Ж.А.	13.05
3	*«Менің берік отбасым» («Ата-аналар мектебі» жобасы)*	Спорттық іс шара	Алпамысова Ж.А.	20.05

Сабақтың тақырыбы: Тіл тазалығы-тіл діңгегі.

Сабақтың мақсаты: Білімділік: тәрбиеленушілерге мемлекеттік тілдің мәні мен маңызын және мемлекеттік тілде таза сөйлеуді меңгерту; Тәрбиелік: тәрбиеленушілерді ана тілінің қадір-қасиетін түсіне білуге шақыру, халқына, тіліне деген сүйіспеншілікке баулу және шығармашылыққа бейімдеу; Дамытушылық: шығармашылық тапсырмалар орындату арқылы ақыл-ой, тілдік белсенділіктерін дамыту.

Сабақтың түрі: жаңа сабақ
Сабақтың әдісі: түсіндіру, сұрақ-жауап, салыстыру, әңгімелеу
Сабақтың көрнекілігі: нақыл сөздер, буклеттер, рефераттар, тақырыптық суреттер.
Пәнаралық байланыс: тіл, тарих, сурет
Сабақтың барысы:
І.Ұйымдастыру кезеңі. а)Оқушылармен сәлемдесу; ә) Кезекші жоқтарды айтады.
б)Журнал бойынша түгендеу
ІІ Оқушылардың білімін тексеру
1. Сөйлеушінің ойына ерте ден қойып, өзара ой алмаса тыңдау, оның ойдағы мәні туралы айтыңыз?
2. Тыңдаудың түрлеріне ой жіберіп отырып, «тыңдау» деген ұғымға қандай түсінік жасайсыз. (Тыңдау деген не?)
3. Сөйлеу әдебінің не жатады
4. Жүйелі, мәнді сөйлеудің негізгі сипаттары қандай?
5. Сөйлеу сатысына қандай нәрселер кері әсерін тигізеді?
ІІІ.Жаңа сабақ мақсаты.
Тілдің мәні мен маңызын және мемлекеттік тілде таза сөйлеуді үйрету.

IV.Жаңа сабақты түсіндіру.

Тіл мәдениетіне қажетті аса маңызды сапалардың бірі – сөз тазалығы. Оған тілдегі енді, заңды түрде орнықпай осы тәрізді сөздерден жөйсіз қолданудың дағдысына енген мүкістіктер (остановкаға барамын, субботада келді, звонит ет, т.б.) мүлде басқа.Кейбір ұғымдар көшірме (калька) тәсілімен жұмсалып та алынады. Орыс тіліндегі земледелие сөзі, зерттеушілердің көрсетуінше, латын тілінен алынған көшірме (қазақша егіншілік), ал принять меры француз сөзінің көшірмесі (қазақша шара қолдану), т.б. Тіліміздегі көшірме сөздің небір түрлері бар: қанатты сөз (крылатые слова), қарулы күштер (вооруженные силы), жартылай қорғаушы (полузащитник), т.б.Тіл мәдениетін сөз еткен мақалаларда аналық қой (дұрысы – саулық, саулық қой), елу бас қой (елу қой), мал өсірушілер (дұрысы — малшылар) тәрізді кезсіз көшірмелер тіл шұбарлау екендігі орынды көрсетіліп, дұрыс сыналып та жүр.Кейінгі жылдарда тіл шұбарлайтын тіркестің мынадай түрлері ұшырай бастады: «Өз түсті тосқауыл рейдіне қатысушылардың қоғам мүлкіне қол сұғушыларды қалай су бетіне шығарғанын соңғы екі-үш жыл ішінде көп естіп те, оқып та жүрдік; «бүкіл аламанға келген қару ешқашан бір елдің ішкі ісі болмақ емес. Оилайды «ішкі іс» деп сыпап-сипаушылар америкалық саясатының діріміне жол береді», «Қалалық поселкесінің аумағы ет шығарды. Кішкентай вагондар, егіз тамыздай ұқсас үйлер», «мәселені қабырғасынан қою», т.б. осы мысалдардағы су бетіне шығару, дірміне жол беру, егіз тамыздай тәрізді тіркестер, сырты қазақша

еңбек. Оқырман автордың айтпақ ойын терең түсінеді. Енді бір шығармаларында байқалған сөздерді мақсатсыз, ұғымсыз қолданудан оқушы жаңылмайды, кейіпкер табиғатына үйлеспейтіндігі аңғара бастайды. Әсіресе журналдардың біріне жарияланған бір повесть кейіпті, жарасымсыз, шикі емес, бөгделеу жасалып, кестір, үйір, т.б. сөз байлығын кейіпкердің ұқыптылығын. Қазіргі заман жастарының аузынан автор осындай сөз қалып, ерекше сөйлетпек тайып, шығарманың шынайылығына оқырман күдікпен қарай бастайды. Ой тұтастығы бұзылып, сөз күйбеңдейді. Кейбір адамдардың кейде дөрекілікпен сөз тазалығына нұқсан келтіретін, көзді жасыратын аударылған ыңғайсыз қыстырмалы сөздер жиі кездеседі. Сөз арасында сыпайылықты жоғалтып жаман, кейін, жел, маңыз, ақылды, пәлендей терістікке қоса сөйлеп, ащы тілдер сәнін кетіреді.

Тіл туралы Заңның баптарын оқу. 4-бап. Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі – қазақ тілі. Мемлекеттік тіл – мемлекеттің бүкіл аумағында қоғамдық қатынастардың барлық саласында қолданылатын мемлекеттік басқару, заң шығару, сот ісін жүргізу және іс қағаздарын жүргізу тілі. Қазақстан халқын топтастырудың аса маңызды факторы болып табылатын мемлекеттік тілді меңгеру – Қазақстан Республикасының әрбір азаматының парызы. Үкімет, өзге де мемлекеттік, жергілікті өкілді және атқарушы органдар: Қазақстан Республикасында мемлекеттік тілді барынша дамытуға, оның халықаралық беделін нығайтуға; Қазақстан Республикасының барлық азаматтарының мемлекеттік тілді еркін және тегін меңгеруіне қажетті барлық ұйымдастырушылық, материалдық-техникалық жағдайларды жасауға; Қазақ диаспорасына ана тілін сақтауы және дамытуы үшін көмек көрсетуге міндетті.

7-бап. Тілдердің қолданылуына кедергі келтіруге жол бермеу. Қазақстан Республикасында тілдік белгісі бойынша азаматтардың құқықтарын кемсітуге жол берілмейді. Қазақстанда мемлекеттік тілдің және басқа тілдердің қолданылуына және оларды үйренуге кедергі келтіретін лауазымды адамдардың іс-әрекеттері Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соқтырады.

8-бап. Тілдердің қолданылуы Мемлекеттік тіл Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының, ұйымдарының және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының жұмыс және іс қағаздарын жүргізу тілі болып табылады, орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады. Мемлекеттік емес ұйымдардың жұмысында мемлекеттік тіл және қажет болған жағдайда басқа тілдер қолданылады.

12-бап. Қарулы Күштер мен құқық қорғау органдарындағы тіл Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, сондай-ақ әскери және әскерилендірілген құрамалардың барлық түрінде, мемлекеттік басқару мен шаруашылық, азаматтарды қауіпсіздік қорғау ұйымдарында және құқық қорғау органдарында мемлекеттік тілдің және орыс тілінің қолданылуы қамтамасыз етіледі.

13-бап. Сот ісін жүргізу тілі Қазақстан Республикасында сот ісі мемлекеттік тілде жүргізіледі, ал, қажет болған жағдайда, сот ісін жүргізуде орыс тілі немесе басқа тілдер мемлекеттік тілмен тең қолданылады.

17-бап. Тіл – ғылым және мәдениет саласында Мәдени шаралар мемлекеттік тілде және қажет болған жағдайда басқа да тілдерде жүргізіледі.

V. Жаңа сабақ түсінуін тексеру.

Тіл мәдениетіне нақты сипа?

Тіл -туралы баптарды айтып бересіздер?

Тілді ауырттай таза сөйлеуді Әлі - тіліңді айтып беріңіз?

VI. Жаңа сабақты бекіту.

Тіл тас жарады, Тас жармаса, бас жарады. Шеберден шеге — ортақ, Шешеннен тілі ортақ. Тіл — буынсыз, Ой - түпсіз. Сүйреңдеген аңшыт тіл Сүйегіңнен қайырар. Ит жүйрігін қайырар. Ат жүйрігі айырады, Тіл жүйрігі қайырады. Сүйегіңнен қарап бітер. Тіл жарасы бітпес. Басқа пәле тілден. Тіл — тиянақ. VII. Үйге тапсырма. Мақал-мәтел жаттау. Бағалау

Сабақтың тақырыбы: Қазақ әдебиетінің XX ғасырдағы жарық жұлдыздарының бірі, жазушы, драматург Оралхан Бөкейдің туғанына 80 жыл

Сабақтың мақсаты Барлық оқушылар істей алады: Оралхан Бөкей туралы мағлұмат алады, оның шығармашылығымен танысады. Көптеген оқушылар істей алады: Тақырып мазмұны бойынша оның шығармашылығын өмірмен байланыстырады. Кейбір оқушылар істей алады: Күнделікті өмірден шығармада келтірілген мәселелер туралы мысалдар келтіріп, ой қорытындылайды.

Сабақтың басы: Оқушылармен амандасып, түгендеп, сергіту сәтін өткізу. Психологиялық ахуал «Атомдар мен молекулалар» ойынын ойнайды. Жаңа сабақ «Миға шабуыл» әдісі арқылы тақырыптың не жайлы екендігін анықтау. Оқушыларға Оралхан Бөкейдің шығармасынан үзінді оқытады, шығарманың кім жайлы екенін анықтау арқылы олар тақырыпты анықтайды. Білу және түсіну Оқушыларды 4 топқа бөлу. Әдебиетші, Тарихшы, Суретші, Өртіс. Сыныптастарына бүгінгі сабаққа сәттілік тілейді, жылы сөздер айтады. «Сұрақ жауап» Сұрақтарға жауап береді. Әдебиетші-өлең оқиды Интерактивті тақта Слайд

5 минут 5 мин Оралхан Бөкейдің өмірі туралы слайд көрсету. Слайд оларға мағлұмат беру. Оқушыларға тақтада Оралхан Бөкейдің 2 өлеңі беріледі, соны мәнерлеп оқып талдайды. 1 Өлең Өкінетін аға жоқ інім дейтін, Өкінетін іні жоқ аға дейтін. Бұл өмір – жұтқан ауа білінбейтін, Жылдар леті жоқ қызды жас бейтін. Батысқа бұлт ілінді, жаңбыр кетті. Жел түріп, көйлекті тасып кетті. Найзағай таң біліне жарқ еткенде, Толқын бітіп ағынан ес кеткенде, Көлдің мен бұл панаға айғай салып, «Уһ» – деді, шешем байғұс, кетті талып. Темір тиіп жас денеге «өкпелетті», Кім ұстасын астына төсемеді. Орнап ап жауынның жақсы үнін, Арылтты мені нөсер ащы мұңын. Құйрық – жалғыз жақсымын, жаудан көрген, Кешір алам! Сондықтан ащы жырым. 2 Өлең Сағыныш шайбір көзіге мұң шіркінді, Ықтық деп кім ойлаған бұл шіркінді. Бастауы жаңа жырдан бөлерменің, Апыр-ау жоқта неге жас іркілді. Табиғат табиғатын өзгертпес. Керек деп жас шалғынның өсерінің. Көзімді мөлдір жаспен шылап алам, Жырымнан кілем тоқып төсерімде. тарихшы-мәліметтерді оқиды Суретші-сурет салады Өртіс-көрініс қояды Слайд тамашалау Өлең жолдарын оқиды. Талдайды, өмірмен байланыстырады. Электронды тақта, слайд

Қорытынды 3 мин Жас көрек бойының сергіп, өсерінің. Жас көрек қайғы деген өсерінің. Жас тілейді, қуаныш деген құрбы дана, Дос беректі ойсыз күлкі, өсегінің. Бейбіт күнде көмірсіз тас та жақсы, Бейбіт күнде көкпарлы жас та жақсы. Тыныштықтың ауасын жұта тұрып, Бейбіт күнде жылаған жас та жақсы. «Аяқталмаған сөйлем» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. Жеке жұмыс: - бүгінгі сабақта мен…түсіндім, ..білдім, ...пікірімді жеткіздім. - бүгін сабақта қуанғаным..... - мен өзімді....үшін мақтар едім. - маған ерекше ұнағаны..... - сабақтан соң маған.......келді - бүгін маған.........сті түсті. - қызықты болғаны..... - ......қиындық туғызды. - менің түсінгенім..... - енді мен.....аламын

Тақырыбы: «Ұстаз болу жүректің қалауы ...»

Мақсаты: Ұстаз еңбегінің жемісі, [illegible] – [illegible] оқушыларға түсіндіру. Ұстаздарды құрметтеуге тәрбиелеу.

Барысы:

Күй тартылады. Алтын [illegible]

1-жүрг. Ұстаз туралы өлең оқылады.

Дамылсыз да, [illegible] сенің,

[illegible] бар [illegible],

"Ұстаз" деген [illegible],

Жасай [illegible]!

Армысыздар, бармысыздар, Қош келдіңіздер, Құрметті де аяулы ұстаздар!

2-жүрг. Ұстаз деген – жарық күні [illegible].

Ұстаз деген – [illegible],

[illegible] еңбегің,

Сені де [illegible] адам болып жаратқан.

Ұстазыңды түсінген соң [illegible],

[illegible] еңбегінің [illegible].

[illegible],

Ол да бірге [illegible].

Ұстаз деген – [illegible]

Қасиетті [illegible]!

1-жүрг. Ал, бүгін біздің [illegible]. Бүгін ұстаздар [illegible]. Олай болса бүгінгі кеш ұстаздарға арналмақ. Ұстаз [illegible]. Күн [illegible] жарық берсе, ұстаз [illegible] жарық береді.

2-жүрг. Ақырын жүріп анық бас,

Кебеген жетпес далаға.

Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға, — деп Абай атамыз айтқандай, [illegible] ұстаздар қауымы, мерекелеріңіз құтты болсын!

1-жүргізуші: [illegible], [illegible]. [illegible] шәкірттеріңіз көп болсын!

БІРГЕ: Мерекелеріңіз құтты болсын!

Ұстаз туралы [illegible], аяулы ұстаздар, қабыл алыңыздар!

[illegible] «Ұстазым» [illegible].

1-жүргізуші: Сен қалай ойлайсың, [illegible]? Менің ойымша, [illegible] ұстаз болу [illegible]. Себебі ұстаздық-өнер, [illegible]. [illegible] болу [illegible]. Олай болса, [illegible] ұстаз болу үшін [illegible]. «Шәкіртсіз ұстаз тұл» [illegible].

2-Жүргізуші: [illegible].

Ұстаз болу – жүректің батырлығы,

Ұстаз болу – сезімнің [illegible],

Ұстаз болу – мінездің күн шуағы,

Азаматтың [illegible] –

деп ақын Ғафу Қайырбеков атамыз жырлағандай, [illegible] ұстаздарыңыз бар болғанын мақтаныш етеміз. [illegible], ұстаз күйі-шуақ жүр. [illegible] – [illegible]?

1-жүрг. Ұстаздар! Қандай [illegible]!

Шәкіртке [illegible],

[illegible] ізін [illegible],

[illegible] жарықсыздар.

2-жүрг. [illegible] ұстаздар туралы [illegible]?

1-жүргізуші: Ал [illegible]

2-Жүргізуші: «Ұстаз болу [illegible]»

1-Жүргізуші: «Ұстазға [illegible]»

2-Жүргізуші: «Атаң көргені [illegible], ұстаз көргені [illegible]»

1-Жүргізуші: «Ұстазыңды [illegible]»

2-Жүргізуші: «Ұстаны [illegible]»

1-Жүргізуші: Ал [illegible] Ұстаз туралы [illegible] [illegible]
[illegible]
1 оқушы: Күллі өмірін [illegible]
Мұғалімді ардақтайды барлық жан
Ол [illegible]
Жанын [illegible]
[illegible]
[illegible]
Шәкірттерін [illegible]
2 оқушы: Әр сабағың [illegible]
[illegible]
Әр баланың жүрегіне [illegible]
Тұрасың сен, [illegible]
Әр сабаққа [illegible]
Жыр [illegible]
[illegible]
[illegible]
Жалын атып, от бол, [illegible]
Білім беріп, [illegible]
Бар өмірін [illegible]
Жалғыз [illegible]
Алуа: Мұғалімді [illegible]
[illegible]
Ол баласын [illegible]
Ел баласын [illegible]
Мұғалімді [illegible]
Үлгі [illegible]
Мұғалімнің [illegible]
[illegible]
1 жүргізуші: Құрметті [illegible]
[illegible]
1 [illegible] сұрақ: Ұстаздың [illegible] Жұрек [illegible]
[illegible] бір жағдай болды ма?
2 [illegible] сұрақ: «Ұстаз болу [illegible]» [illegible]
[illegible]
3 [illegible] сұрақ: [illegible]
Мектебіңізге айтар тілегіңіз?
Сіздерге көп рахмет, [illegible]
[illegible]
2-жүргізуші: Ақпен [illegible]
[illegible]
Тәтті күй, [illegible]
Сіздерге [illegible] ӨЗБЕК БИ [illegible]
Жүргізуші: Қазақта [illegible]
[illegible]
Ойын – [illegible]
ҰСТАЗДАР ӨМІРІНЕН
Мұғалімдер кім болуды армандайды?
Мұғалімдер [illegible]
Болуды армандамайды. Өйткені:
-Әр мұғалімнің [illegible]
[illegible]
[illegible]
-Әр [illegible]
[illegible]
-Бір [illegible]

[illegible] де өні.
-Жануарларға [illegible] болсақ, [illegible] жануарлардың да [illegible] қорғау керек.
-Соңғы [illegible] бөлшектер мен [illegible] де [illegible].
[illegible]
[illegible] 2-3 [illegible]
[illegible]
Неге бармайсың?
Баласы [illegible] айтады.
- Мен енді мектепке бармаймын!
- Неге бармайсың?
- Сол ... Асанов [illegible] Соларды [illegible] тағы біреуі [illegible] ... Бармаймын!
- Жоқ, балам, [illegible] де баруың керек. [illegible]
[illegible].
"Суретші"
Мұғалімі Асанның [illegible] айтады:
- [illegible] суретін салып [illegible]. Мен оны [illegible] қиып аламын.
- Сіз оны айтасыз, — деді [illegible] суретін [illegible]. [illegible] қабырғадағы [illegible] суретке [illegible].
* * *
Мұғалім:
- Картадан Ертіс өзенін көрсет.
Оқушы:
- ???
Мұғалім:
- Картадан Ертіс өзенін көрсет.
- Оқушы:
- ???
- Мұғалім:
- Неге көрсетпейсің, үнсіз қалдың ғой?
Оқушы:
- Мұғалім, картада [illegible] көрінбей тұр.
-Мұғалімдерге [illegible]. Мұғалімдер [illegible] жауап беруі керек!
Сұрақтар:
1. [illegible] ... Бұл не? /[illegible]/
2. Бұл [illegible] бар. Ол кай [illegible]? /Жүн/
3. [illegible] /Ақ боздақ/
4. [illegible] /Құрғақ/
5. [illegible] не бар? /Т [illegible]/
6. [illegible] Бұл не? /Түз/
1-Жүргізуші: [illegible] де, [illegible] де, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].
Күй тартылады. Айтыс

Тақырыбы: Қарттарым – асыл қазынам
Мақсаты:
Оқушылардың бойына [illegible]
[illegible]
Көрнекілігі: интерактивті тақта, [illegible]
Барысы:
І Ұйымдастыру

ІІ. [illegible]
Көп жасаған қария, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ата [illegible]
Әрбір сөзі [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ата-апа!
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
І бөлім Ата-анам мақтанышым
ІІ бөлім [illegible]
ІІІ бөлім [illegible]
а) Жұмбақ шешу:
[illegible]
Көп жасаған [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ол кім? (Ата)
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ол кім? (әже)
І бөлім «Ата-анам мақтанышым»
Ата [illegible]

жеткізетіну де ұмытпайды. Ата-апаларының [illegible]
[illegible]
а) Ауыл қарияларын туралы мәлімет беру.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
тәрбиеледі.
б) Ауыл әжелері туралы мәлімет беру.
II бөлім «Жыраулар сөздері арқылы»
Халқымызда «Өйн қозғалып, немерен келеміз» деген сөз бар.
[illegible]
Бала деген бал екен,
Бал дегенің бала екен.
Немерені бойлатып,
Бір жанымыз бар екен.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ә) Оқушылардың ата-әжелеріне деген жыр шумақтарын береміз.
1 оқушы
Менің әжемнің [illegible]
Ұл мен қыздан бағы екен.
Ертегі айтып бер десем,
Айтып береді тағы екен.
2 оқушы:
Менің әжем [illegible] екен.
Атам [illegible] екен.
Анам [illegible]
Нағыз [illegible] екен.
3 оқушы:
Тәтті [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
4-оқушы:
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Әж. Ардағым——————————
Ата. Өмірім——————
Қорытындылау.
«Қайырлы, рахмет айтамын!»
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Тақырыбы: Отбасы - өмір аясы

Мақсаты: «Отбасы» құндылығы туралы түсініктерді отбасы туралы ұғымдарды кеңейту,

отбасы тәрбиесінің мән-маңызын ашып көрсете отырып, ұлттық салтты, дәстүрді түсініп, құрметтеуге баулу, шынайы өмірге даярлау.

Барысы: 1. Шаттық шеңбері

Жүректен-жүрекке

Бір біріне тілек айту

2. Ойланайық, пікірлесейік

«Отбасы» сөзіне ассоциация құрату

• «Отбасы», «отау», «отағасы», «отау иесі» деген ұғымдарды қалай түсінесіз?

• Отбасы негізі неде деп ойлайсыз?

5. Дәйексөз

Үйлену дегеніміз - өз құқығыңның жартысын жоғалтып, міндеттеріңді екі есе көбейту деген сөз.

Артур Шопенгауэр

6. Жаңа ақпарат

Отбасы адамға бақыт, оның негізі тыныс – тіршілік негізі. «Үйлену оңай – үй болу қиын» дейді халық мақалы. Отбасының іргетасы ер азамат пен әйел адамның ақ неке қиып, отау тігуінен құралады. Отбасының бесік қазығы, алтын діңгегі – бала. Баланың тәрбиесі жан-жақты болып өсуіне берекесі, инабаты, ынтымағы отбасының ықпалы мол. Отбасы ата мен әженің, әке мен шешенің және басқа да отбасы мүшелерінің өзара қарым-қатынасынан құралады. Отбасы берекелі, тату болу үшін сыйластық, мейірімділік, жанашырлық, бауырмалдық қасиеттер әр адамның жүрегінен орын алуы керек. Отбасын құрғанда Адам өмірге ұрпақ әкеліп қана қоймай, сонымен бірге оған жалпы адамзаттық және ұлттық құндылықтарды, ата-бабасының салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын бойына сіңіреді. Балаларын өздерін қоршаған ортаға және қоғамға пайдалы азамат етіп өсіру – ата-ананың ең маңызды міндеті.

«Отан отбасынан басталады» дейді халқымыз. Елдің, ұлттың, жалпы-адамзаттың болашағы, даму діңгегі осы отбасынан басталады.

7. Бейнематериал көрсету

8.Шығармашылық жұмыс

Отбасына қатысты мақалдардың жалғасын табу

Отбасында ең сыйлы ______________________________

Ең қымбатты ______________________________

Ең ақылды ______________________________

Ең сүйікті ______________________________

Ең құрметті ______________________________

Ең қуатты ______________________________

Ең бағалы ______________________________

Ең қажетті ______________________________

9. «Менің ойымша…….» немесе «Мен ойлаймын……..» айдарында.

10.«Бақытты отбасы моделін» салу.

11. Үйге тапсырма

Өз отбасың туралы эссе жазу

Тәрбие сағат тақырыбы: Қазақстан елім менің

Тәрбие сағат мақсаты: Оқушыларды туған жерін, туған елін, халқын ардақтап өсуге үйрету. Бақытқа жетер даңғыл жолдың бірі — туған Отанды сүйюдан басталатынын түсіндіру.
Отанға деген патриоттық сезімдерін өсту.

Тәрбие сағат көрнекілігі: Қанатты сөздер ілу. Ту, Елтаңба, қазақ тұлғаларының суреттерін ілу.

Құрметті оқушылар бүгін сіздердің назарларыңызға «**Республика**м менің» атты ауызша журнал ұсынғалы отырмыз. Ауызша журнал деп — өзің айтып тұрғандай, төрт беттен тұратын күні бұрын тақырып бойынша берілген тапсырмаларды көпшілікке жария ету.
Бүгінгі журнал 25 — қазан **Республика** күніне арналады.

Адам шыр етіп дүниеге келгенде, кіндік қаны тамған жерін – Отан дейді. Әрбір адамда Отанға, туған жеріне деген ыстық сезім, ұлы махаббат болады. Алыста жолаушылап кетіп, туған жеріне оралған сәтте тауы да, тасы да саған ыстық болып тұрады. Адамзаттың парызы — туған Отанның тұғырлылығын сақтап, ұрпақтан ұрпаққа жеткізу.

Ұлы ағартушы, халқымыздың рухани көсемі А. Байтұрсынов «Білім деген жұрт болмаса, жұртым дейтін бала қайдан өсіп шығатын екен. Біз сіздерге тек перзентіміз емес, еліміздің ертеңі, тұрағы боласыңдар деп қараймыз. Мұхаммед Пайғамбарымыз «Жастықта алған білім — тасқа қашалған нақыш» деген екен. Ендеше сендер бала кезден бастап терең білім меңгеруге тиіссіңдер. Туған еліміздің биікке ұшар тұлпары, бәйгеден алдын бермес тұлпары боласыңдар деген сенімдемін.

Қазақ поэзиясының хас шебері Қ. Аманжолов «Не деген бақытты елім, жетер ұрпақ» деп жырлағандай, сендер туған елдің азаматы боласыңдар. сендерді мемлекеттік мереке **Республика** күнімен шын жүректен құттықтаймын.

ӘНҰРАН
Елін, туған жерін сүйетін, елінің өткені мен бүгінін, тарихын түбірлей де терең оқып, тарихтың зерделі де жарқын беттерін үйлесе ұлақтарымыз өлеңдерін жүректерінен шыққан ойларын ақ қағаз бетіне түсірген екен. Кезекті осы ұландарға берейік.
Журналдың бірінші беті «Елім менің» деп аталады.

Еліміздің елдің жер бетіндегі басқа мемлекеттерден ерекше түп, еркіндікті ел ретінде танылып елінің Елтаңбасын, Туын, Әнұранын белгіледі.
Осы бір қасиетті белгілердің мәнін әрбір ұрпақ терең түсініп, оны қастерлей білу керек.
Мақтанам мақтан етем деп,
Танып біз, елдік таңбаңды.
Елтаңба, Туың, Әнұран —
Шырқатты биік арманды.

Тәуелсіздікке тән белгі —
Қасиетті осы рәміздер —
Еліме рух, мән берді,
Иесі оның – міне біздер.

Журналымыздың келесі бетін ашайық. Ол «Елтаңбаның нышандары» деп аталады. Мемлекеттік ту — алтын күн алаулаған шексіз көк аспан түстес. Сол шексіз аспанның аясында баяу қалықтаған дала бүркіті. Арқасы ерекше алтын бүркіт қанатын қыран көңілін шарықтау биікке алып шыққандай әсер береді. Мемлекеттік туды даралайтын тағы да бір белгісі — оның сабының тұсында тік тартылған ұлттық өрнекті көшпелі түрдегі жолақ. Ол — [illegible] рухының ... Ту ортасындағы алтын күн — [illegible]. Алтын күнді қанатымен [illegible] қыран құс — еркіндіктің белгісі.
Туымызды қастерлеу — халқымызды қастерлеу.

Елтаңба — әлемде сирек кездесетін Елтаңба. Қазақ өмірінің ұлы белгісі шаңырақтан тараған. Таң шапағындай уықтар арқылы ... ақ мүйізді, алтын қанатты [illegible] пырақтар халқымыздың болашаққа ұмтылған асқақ арманының бейнесіндей болып көрінеді. Көк шырақ ортаңғы шаңырақты қанатымен қорғап тұр. Қанат — асқақ арман нышаны. Ел белгісінде көк аспан, шаңырақ, жарық жұлдыз, қанатты тұлпар, бидай сабақтары бейнеленген. Аспан көк — кеңдік, тазалық, биіктік белгісі.
Мемлекеттік Әнұран — еліміздің музыкалық поэтикалық мәтіні, ғасыр [illegible] тіл құжаты. Ол халық жүрегінің [illegible] тұмар [illegible] музыкалық сәлем хат сияқты.

1. 1992 жылы маусым айының 4 — інде қабылданған Қазақстан **Республика**сының нышандары — мемлекеттік туының авторы кім?
(Суретші — Шәкен Ниязбеков)
2. «Қазақстан» деген Отан — Анамыздың Елтаңбасының авторы кім?
(Сәулетші Жандарбек Мәлібеков және шығармашылық суретші Шота — Уәлиханов)
3. Әнұран авторын білесің бе?
(Әнін жазған Шәмші Қалдаяқов. Сөзін жазған Жұмекен Нәжімеденов және оларға түзеткен ұсыну авторы Президентіміз Н. Ә. Назарбаев)

Қазақстан тұңғыш Президенті Н. Ә. Назарбаев — достықтың, бірліктің, бауырмалдықтың туын берік ұстап, Қазақстанды әлемге паш етіп отырған, ... болған тұлға. Қазан топырағы киелі. Сонау шексіз ... Алатау баурайында Үшқоңыр биіктері мен мұнаралы ... Қасқелең ... Осындай табиғаты ... Жетісудың ... Шамалған ауылында болашақ тәуелсіз мемлекеттің тұңғыш Елбасы дүниеге келген. 1991 жылғы 1 желтоқсаннан Қазақстан **Республика**сының Президенті болып келеді.

Тақырыбы: « Біз нашақорлыққа қарсымыз!»

Мақсаты: *Оқушыларға ағзаны ақаулайтын апаттың нашақорлық, СПИД, арақ, темекі сияқты зиянды әдеттердің [illegible] бәрі [illegible] отырып, оны болдырмаудың жолын – жауапкершілікке тәрбиелеу. Оларды жаман әдеттерден сақтандыру. Оқушылардың ойлау, есте сақтау қабілеттерін дамыту және [illegible] тәрбиелеу. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бағытын қалыптастыру.*

I Ұйымдастыру сәті:
I Ұйымдастыру:

Оқушылармен амандасу бүгінгі сабақтың мақсатымен таныстыру. 1 ші бөлім [illegible] тарауы: Мұғалім : Әрдайым [illegible] «Қазақстан -2030» жолдауында көрсетілген негізгі мәселелердің бірі салауатты өмір сүру, оны насихаттау мәселесі. Салауатты өмір салты дегеніміз не? Ол денсаулықты [illegible], бос уақытты тиімді пайдалану, зиянды әдеттерден аулақ болу деген сөз. Қазіргі кезде [illegible] - бүкіл [illegible] [illegible] [illegible]. Дәл қазіргі таңда әрбір жасқа [illegible] [illegible] [illegible]. Есірткі - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

II Негізгі бөлім:
СПИД Есірткі
Шылым Арақ

1.Жалпы есірткі заттар адамзатқа өте ертеден белгілі және оны емдік және [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. 80-жылдары [illegible] [illegible] [illegible] Кейбір Орта Азия, Кавказ елдері [illegible] [illegible]. Көптеген жастар есірткі бойды [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] өмір сүре алмайтын [illegible] [illegible]. Рас [illegible] [illegible] бір-екі рет [illegible] адам, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Адам денесі [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Адам [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Соны дұрыс пайдаланған жөн. [illegible] [illegible] [illegible], бір сәттік рахат [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] өмір бойы [illegible] [illegible].

«Шылымның адам өміріне зияны»

[illegible] [illegible]
Есті [illegible]
Сөйлеу қабілетінен айырады.
[illegible] [illegible] Оқушылар сіз [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Зиянды әдеттерден, [illegible], [illegible], [illegible] аулақ болыңыз. [illegible] [illegible], жан – дүниеңізді таза ұстаңыз. Өзіңіздің бос уақытыңызды пайдалы іске арнаңыз. [illegible] [illegible]. Ол [illegible] - ол [illegible]. Адам өміріне бір-ақ рет келеді, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]. Сіз өз [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]!   Бүгінгі [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] отыр. «Дені сау ұрпақ- әр [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].

Зейін қойып тыңдағандарыңызға рахмет!

Ата-аналармен өткізілетін коучинг жоспары:

Сабақтың тақырыбы: «Бала тәрбиесіндегі ата-ана рөлі»

Сабақтың мақсаты: Коучингке қатысушы ата-аналардың бала тәрбиесі туралы түсініктерімен ой бөлісу, жаңаша көзқарас қалыптастыруға ықпал ету.

Нәтижесі: Өз балаларын тәрбиелеуде көзқарастары, ойлары өзгереді.

Уақыты Коучтердің іс-әрекеті Ата-аналардың іс-әрекеті Ресурстар 2 минут Жағымды орта құру Ата-аналар шеңбер құрып, бір-біріне жақсы тілектер білдіреді.

3 минут Топтарға біріктіру: 1. Қызы 2. Анасы 3. Ұлы 4. Әкесі Қатысушыларға сөйлемдер жазылған қиықтар таратылады және олар осы сөздер кімге тиісті екенін анықтап, кіші топтарға бірге отырып, сол кейіпкерлер рөлдерін сомдайды. Кеспе қағаздар

3 минут Проблемамен бөлісу: 1. Сіз бүгінгі коучингтен не күтесіз? 2. Сіз өз балаларыңызды дұрыс тәрбиелеп отырмын деп ойлайсыз ба? 3. Бала тәрбиесіне кім/не көбірек әсер етеді? Ата-аналар өз ойларын ортаға салады. Слайд

7 минут Тренинг «Жақсы сөз – жарым ырыс» 1. Қағаз бетіне балаларына айтылатын жылы сөздер мен ұрысу сөздерін түсіру. 2. Сөздерді санау, салыстыру. 3. Жаман сөздерден арылу. Ата-аналар тапсырмаларды орындайды: 1. Ата-аналар алдарында тұрған парақтарға өз балаларына айтатын жылы сөздерін оң жағына, ұрысу сөздерін екінші жағына жазады. 2. Топпен жұптаса отырып, жазылған жақсы сөздер мен жаман сөздерді санап салыстырады. 3. Жаман сөздер жазылған бетін қиып алып, мыжып, артқа лақтырады. Ақ парақтар

10 минут Кинометафора әдісі: «Дети видят – дети делают» Сюжет бойынша сұрақтар: 1.Сюжеттен нені көрдіңіздер және байқадыңыздар? 2.Ата-ана іс-әрекетін сіздер қалай бағалар едіңіздер? 3. Сіз «Бала – ата-ана айнасы» деген нақыл сөзге қалай қарайсыз? Ата-аналар көрсетілген фильм бойынша сұрақтарға жауап бере отырып, өз идеяларын ортаға салады. Фильм және слайд көрсетіледі

15 минут Тренинг: «Жүгіртпе шынжыр» Сұрақтар: 1. Қалай ойлайсыздар Топтарға мәтіндер беріледі, топ мүшелері сол мәтіндер бойынша Мәтін жазылған парақтар

осы әдіс не үшін пайдаланылады? 2. Бұл әдістің қандай пайдасы бар? жұмыс жасайды.

6 минут Бейнебаян көрсету «Кімнің баласы?» Сұрақтар: 1. Көрсетілген бейнебаянда кімдер туралы айтылған? Ата-аналар өз ойларын ортаға салады. Бейнебаян

15 минут Топтық жұмыс: «Үштік одақ: мұғалім, ата-ана және бала». Тапсырма: 1. Ата-аналар «Мектеп, ата-ана, бала» сөздерін негізге ала отырып, түйінді ойларын флипчартқа түсіреді. Постер жасау. Топ сайлаған спикер осы тақырыпты қорғайды. Постер, маркер, стикер

3 минут Сергіту сәті «Ойлан тап!» Топ мүшелерінің соңғы мүшесі суретті екінші топ мүшесінің арқасына қолымен салады. Осы әдіс тізбектеле жалғасады. Алдыңғы тұрған топ мүшесі сезінген суретті қағаз бетіне түсіреді. Ақ парақтар, маркерлер

5 минут Кинометафора әдісі: «Эмоции и дети» Сұрақтар: 1. Қалай ойлайсыздар сюжет ары қарай қалай өрбиді? Не болады? 2. Осы күріштің жағдайын көре отырып, нені байланыстыра аллар едіңіздер? Ата-аналар бейнебаянда көре отырып, сұрақтарға жауап береді. Бейнебаян

5 минут Өзара бағалау 1. Топтар бір-біріне сұрақ қояды. 2. Қорытынды жасау. Ата-аналар бала тәрбиесіне қатысты сұрақтар қояды.

5 минут Кері байланыс (рефлексия) "Жүрек жылуы" Ата-аналар ортаға шығып, қызыл парақтың екі қолдарымен жүрек жасайды. Не ұнады? Нені түсінбедім? Тілектерім

Күні [illegible].11,2023 ж.

Тақырыбы: Теңге Қазақстанның үміті мен өмірінің символы

Мақсаты: Қазақстанның ұлттық ақшасына көшу тарихы, оның маңызын түсіндіру. Ақшаның пайда болу тарихы, өз ұлттық теңгеміздің айналымға енуі, қалай, кімдер жасағаны туралы мағлұмат беру. Басқа ел валюталарымен таныстыру. Жаңадан айналымға енген ұлттық валюта, оны енгізудің қажеттілігі, белгілерімен толық таныстыру.

Күтілетін нәтиже Оқушылардың Қазақстанның тәуелсіз мемлекет ретінде қол жеткізген жетістіктеріне мақтаныш сезімдерін ояту.

Көрнекілігі: теңгелер бейнеленген жинақ, «Теңге - тәуелсіздік символы» көрмесі, көрмеге басқа елдер ақшалары мен монеталары қойылады, слайд шоу.

Сабақ барысы

Мұғалім: Қайырлы күн, құрметті ұстаздар мен оқушылар! " Теңге Қазақстанның үміті мен өмірінің символы " атты танымдық кітапханалық сабағымызды бастаймыз. Әр мемлекеттің өзіне тән белгілері болады. Бүгінгі сабағымызда сол басты белгілердің бірі Қазақстанның ұлттық валютасы теңге туралы әңгімелейміз.

Сабағымызға белсене араласып, зейін қойып тыңдай отырыңыздар, сабақ соңында тапқырлар мен зейінділерді анықтайтын сұрақ - жауап ойынымыз бар.

1 - оқушы: Тәуелсіздік алған елдің ең бірінші айрықша белгісі - ұлттық валюта. Ол - Қазақстан Республикасы көлемінде пайдаланылатын заңды төлем құралы. Ақша - асыл қазына, халық байлығы.

2 - оқушы: Халқымыз теңгені бұрын да пайдаланған. Теңге атауы орта ғасырлардан бастау алады. VIII - IX ғасырларда әр билеушінің өз руының рәміздері бейнеленген теңгелері айналымда жүрді. XIV ғасырдың аяғында Қазақстан аумағында Әмір Темірдің монеті айналыста болды.

3 - оқушы: XVI - XVIII ғасырларда мыс тиындар қолданыста жүріп, Қазақстанның Орта Азия мемлекеттерімен және Ресеймен сауда - саттық байланыста болғанын айғақтайды. Қазақтың «теңге» деген ақша атауының орыстың «деньги» деген сөзі шыққан. Ерте замандарда теңгелерді Түркістан, Тараз қалаларындағы арнаулы шеберханаларда жасаған.

2 - жүргізуші: Құрметті ұстаздар мен оқушылар, енді теңгенің айналымға келу тарихымен танысайық.

4 - оқушы 1991 жылы 1 желтоқсанда Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті болып Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев сайланды.

Теңге өмірге оңайлықпен келген жоқ. Елбасымыз өз теңгемізді шығаруға қаржыгерлерге арнайы тапсырма берді. Ұлттық валютамыздың өз дизайны, өз идеясы болуы керектігін қатаң тапсырылды. Қазақстан аймағында ерте

кезеңде қандай ақша болғаны, тарихта бұл жөнінде қандай деректер бары іздестірілді.

5 - оқушы: 1992 жылы тамыздың 27 - сі күні Ұлттық банк басқармасы теңге купюраларының үлгілерін бекітті. Бірінші бетінде қазақ халқының әйгілі ұлы тұлғаларының әл - Фараби, Сүйінбай, Құрманғазы, Шоқан, Абайдың бейнелері басылды. Екінші бетінде ою - өрнектер, табиғат көріністері бейнеленіп, елтаңбамыз салынған. Ертесіне қазақ валютасын өмірге келтірген суретшілер Тимур Сүлейменов, Меңдібай Әлин, Ағымсалы Дүзелханов, Қайролла Ғабжалеловтер Англияға аттанды.

6 - оқушы 1993 жылдың күзінде Қазақстан ТМД елдерінің ең соңында рубль аймағынан шықты.

7 - оқушы: Теңге Ұлыбританияның әлемге әйгілі әрі ең көне «Харрисон және оның ұлдары» деп аталатын банкноттық фабрикасында басылып шықты.

8 - оқушы: Теңгенің 16 - ға жуық құпия қорғаныс белгісі бар. Қазақстан теңгесі қазіргі ақша жасау технологиясының соңғы жетістіктеріне сүйеніп жасалған. Құпия белгіні үңіліп көзімен қарасаңыз да, байқай алмайсыз.

9 - оқушы: 1993 жылы қарашаның 12 - сі күні Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Қазақстан Республикасында ұлттық валюта енгізу туралы» жарлыққа қол қойды. Арада үш күн өткен соң, 15 қараша күні таңертеңгі сағат 8 - ден басталып, 20 қарашада сағат 20 - да аяқталып тәуелсіз Қазақстан Республикасының өз валютасы қаржы нарығында айналымға енгізіліп, елдің қолына тиіп, ел мәре - сәре болысты. Өйткені төл теңгеміз тәуелсіздігіміздің басты белгісі еді.

10 - оқушы

Мен «Теңгемін, теңгемін!»
Қазақ деген елдемін.
Тәуелсіздік – тұғырым,
Жарқын менің ғұмырым!

11 - оқушы: Ұлттық Банк бастапқыда 1 теңгені сол кездегі мың рубльге бағалаған болатын. Дегенмен, еліміздің саяси, әлеуметтік мәселелері және мемлекетаралық қатынастар ескеріліп 1 теңге 500 сомға бекітілді. Теңге бірінші айналымға кірген күні 1 доллар 4, 75 теңге болып бекітілді.

12 - оқушы

Теңге, теңге, теңгелер,
Теңге адамға дем берер.
Тіршіліктің арбасы,
Теңгеменен дөңгелер.

13 - оқушы Ұлттық валюта банкнот және монета түрінде айналысқа енгізілді. Банкнот — Ұлттық Банктің Алматы қаласындағы Банкнот фабрикасында, ал монета — облысымыздың орталығы Өскеменідегі Монета сарайында шығарылады.

14 - оқушы: 1994 жылы қағаз тиындардың орнына жездей жасалынған 2, 5,

10, 20 және 50 номиналды монеталар шықты. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы наурыздағы № 2155 «Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы» Заңының 42 - бабына сәйкес, монеталар мынадай түрге бөлінеді:
— инвестициялық монеталар — инвестициялау және жинақталған ақша қаражаты объектісі болып табылатын, қымбат металдан дайындалған монеталар;
— коллекциялық монеталар — коллекциялау және жинақталған ақша қаражаты объектісі болып табылатын, қымбат металдан және қымбат емес металдан шектеулі тиражбен дайындалған мерейтойлық, ескерткіш және арнайы соғылған монеталар;
— айналыста жүретін монеталар — қымбат емес металдан дайындалған және қолма - қол айналымға арналған монеталар.
15 - оқушы: Елімізде инвестициялық монеталар «Жібек Жолы» деп аталды, олар 1996 жылы 19 желтоқсаннан бастап айналысқа шығарылды.
16 – оқушы: ҚР 1995 жылғы 30 наурыздағы № 2155 Заңына сәйкес ҚР Ұлттық Банкі 2006 жылғы үлгідегі номиналы 200, 500, 1000, 2000, 5000, 10000 теңгелік банкноттары айналысқа шықты.
1 - жүргізуші: Алдыңғы шыққан ақша мен кейінгі шыққан ақшаның арасында айырмашылықтар бар.
17 - оқушы
Гүл жайнаған елімде,
22 жыл төрімде
Теңгелерім ардақты
Не болдың сенімге.

Оқушылар енді теңге сабағымызды естелік суретке түсіп сабағымызды аяқтаймыз!

«Тарих пен тіл тамырлас»

Тіл – ұлттың ұлттық сипатын ерекшелейтін белгісі. Тілі жоқ халықтың ұлты да жоқ болатыны дау тудырмайтын ақиқат. Қазіргі таңдағы қазақ қоғамындағы ұлттық бірлігін дамуын қамтамасыз ететін рухани байлық пен материалдық өндірісті байланыстын негізгі құрал – мемлекеттік тіл екенін ескеру тіл зерттеу мәселесіне бұрынғыдан басқаша қарауымызды қажет етеді. Олай дейтін себебіміз мемлекеттік тіліміздің бекемдей түсу жолындағы жаңашылдықтарын мен тиімділігін іске асыру қажет. Мәселен, ономастика, топонимика салаларын тіліміздің мызғымас көркін табуы, жер-су, елді мекен атауларының ана тілімізде ерекшелігін, бір жүйеге түсуі маңызды мәселе. Себебі ана тіліміздің дамуы топонимдермен тығыз байланысты. Сондықтан топонимдерді ана тіліміздің негіздей отырып, қандай бағыт-бағдармен қалыптастыру білсек, біз бұл мәселелерді мен іздері [illegible] анық.

Топонимдер (жер-су атаулары) елміздің тыныс-тіршілігіне қажетті бағыт-бағдар беретін таңбалық қызметімен басқа қағидаларына [illegible] не болмасын ұлттық және таным[illegible] сипаттарымен алдынғы орынға шықты. Өйткені жер-су атаулары адамзат қоғамында пайда болып жатқан өзгерістерден тыс қала алмайды. Табиғат ресурстарын игеру барысында адамдар географиялық нысандарға атау беруге мәжбүр болды. Географиялық атауларды (топонимдер) физикалық-географиялық, тарихи-географиялық, тұрмыс-тіршілікті, мәдениеттік мәселелерді қамтитын аппарат бар. Ал аталмыш белгісі [illegible] мән [illegible] ала [illegible] халықтың [illegible] топонимикалық даму жағдайын анықтайды. Осы тұрғыдан алғанда қазақ халқы мыңдаған жылдар бойы байтақ Еуразия кеңістігін игеру барысында аумақтық топонимдерді өз тіліне тән атаулар қалдырды. Түркі түбірлі топонимдер Қиыр Шығыстағы Камчаткадан Еуропаның батысы, Кавказ елдері мен Ресей жерінде, тіпті Африканың солтүстік бөлігінде, оңтүстігі Декан үстіртінен Еуразия құрлығының солтүстік жиегіне дейін, сонымен қатар Батыс Қытай, Моңғолия жерінде де кездесетіні мәлім. Мұндай атаулардың әрқайсысы өз алдына жеке зерттеу жұмыстарын жүргізуді қажет етеді. Өйткені біз көп арқылы ұлттық таным жүйесінің қалыптастырып, бүгінгі таңда ономастика мәселесінде көбір [illegible] тапқан жол жатқан тарихи атаулардың пайда болуы сырын анықтауға жол ашамыз.

Ежелгіні, біз қазақ халқының табиғатпен тығыз байланысы мен географиялық нысандарға атау берудегі ерекшелігін айтуға тиіспіз. Өйткені ғасырлар табиғатпен етене өмір сүрген халқымыздың жер-су, елді мекендерге атау берудің өзіндік өмір сүрген жердің ерекшелігіне, ауа райына, географиялық сипаттарына мән бергені айдан анық. Демек, Қазақстанның жер-су атаулары ұлттық тіл мен ономалық мәдениеттің құрамдас бөлігі ретінде танылып, халықтың тарихи жадының ұзақ орын алуы тиіс. Жер-су атауларының тіл білімі, тарих және география тоғысы үш ғылыми салада зерттеу нысаны ретінде тоғысуы бұл мәселенің күрделі екенін аңғартады. Ал қазіргі Қазақстан аумағындағы негізгі бағыттың бірі ол мемлекеттік тіл саясаты болса, ономастика оның құрамдас бөлігі ретінде республикалық деңгейдегі мәселелер қатарына жатқызылуы ыбілен орынды. Алайда ұлттық топонимикада мемлекеттік тіл саясатының құрамдас атап қарағанының, облыстарындағы нарыққа жүйелі түрде жүзеге асқан келеді. Топонимика жылдары қолға алынған бастамалар тез басылып қалғандай. Оның айтысы ашық тілін дамыту бойынша мекемелердің қарамағындағы ономастика мәселелерін дамытуға, топонимикалық зерттеулерді жүргізуге (облыс, өңірлер бойынша) белсендісі өсіп келеді. Ал ономастика, топонимика саласындағы зерттеу жұмыстарын мемлекеттік тұрғыдан кеңін беріп, бұл салаларға тиісті деңгейде қарамасқа болмаса, айтарлықтай нәтижелерге қол жеткізуге болады. Жалпы өткізілген республикалық конференциялар мен дөңгелек үстелдерге қатысып жүргенде, Қазақстанның топонимикалық кеңістігін ғылыми тұрғыдан жан-жақты зерттеу және жойылған атауларды қалпына келтіру қажеттілігі айқындалып қол жеткізген аңғарылады.

Менің байқауымша, ең басты мәселе тәуелсіздік алған жылдары жер-су атауларын ауыстыруда, жаңғыртуда және тыңнан атау беру кезінде бірқатар олқылықтар орын алды. Ол үшін топонимдер жасаудың лингвистикалық модельдерін анықтап алу қажеттілігі туындады. Сондықтан географиялық атаулардың күнделікті өмірде, халықаралық қарым-қатынастарда қолданылатындығы, географиялық әдебиеттер мен карталарда көрініс табатыны олардың жазылуы мен айтылуының бір жүйеге келтірілуі мен стандарттауын қажет етеді. Осы жағдайда жергілікті жерде географиялық атауларды стандарттау ісіне географ-ономастар белсенді атсалысып көмекші қызметін атқаруына болады.

География ғылымы табиғи нысанды сипаттап, зерттеп беру арқылы қажетті мәліметтер бере алады. Кез-келген да болмасын географиялық атау сол жердің көрінісін нақты айқындайды. Павлодар облыстық ономастикалық комиссиясының мүшесі ретінде географиялық нысандарын көп

карталарды орындалуын және жиынтығын салыстыра қарап, біреуін екінші кезде тәжірибесін бірнеше рет пайдаланамыз. 2007-2008 жылдарға арналған облыстық «Тілдерді қолдану және дамыту бағдарламасы» шеңберінде Павлодар облысы аудандарының әкімшілік-аумақтық карталарын қазақ тілінде (м-бы 1:300.000 және 1:500.000 болатын) (Ақсу, Екібастұз қ.ә.к.а, Ақтоғай, Баянауыл, Ертіс, Железин аудандары) құрастырып, соңғы 10 жылдың ішінде Павлодар облысының топонимикасына байланысты бірнеше еңбектерін жарыққа көрді.

Топонимика ғылымын зерттеу, қалыпқа келтіруде топонимдердің табиғи жағдайын (ландшафттың ерекшеліктерін), жер бедерінің пішінін, су көздерінің (атауы, тұздылығы, тұщылығы) физикалық-химиялық қасиетін де зерделеу маңызды рөл атқарады. Аумақтың топонимдерін зерттеу барысында картографиялық, геоэкологиялық, палеогеографиялық, лингвистикалық, тарихи-этнографиялық, статистикалық әдіс-тәсілдері қолданылуы тиіс. Соның нәтижесінде аумақтың табиғи жүйелерін бағалау және қорғау шаралары және топонимдер жүйесінің физикалық-географиялық негіздері қаралатын түрді.